

- 1 J. Nuytinck, dienstplichtige bij het Korps Motordienst, 'Haarlem, 1938'. Op de kraag het onderscheidings-teken van het Korps Motordienst, een rood wiel. Op de linkerarm het onderscheidingsteken voor chauffeur, eveneens een zes-spakig rood autowiel.

Foto mevrouw Nuytinck

Politiegeschiedenis aan den lijve

Het persoonsensemble van J. Nuytinck, stafadjutant Rijkspolitie (1918-1991)

KEES NEISINGH

Op een dag in 2022 worden enkele dozen met uniform- en uitrustingsstukken, diploma's, certificaten, krantenknipsels, foto's, een gedenkplaat, uniformknopen en een boek met aantekeningen bezorgd bij Korpora in Apeldoorn. Van enkele objecten worden foto's gemaakt en in mei 2023 wordt een blog gepubliceerd op de website van Korpora over dit persoonsensemble van Johannes Nuytinck.¹ Deze verwerving vormt de directe aanleiding voor deze bijdrage over de persoon Nuytinck en diens loopbaan.

169

Inleiding

De geüniformeerde loopbaan van Johannes Nuytinck omvat de periode van 1938 tot zijn functioneel leeftijdsontslag in 1978. Tijdens deze veertig jaren droeg hij achtereenvolgens vier verschillende uniformen; die periode werd bovendien gekenmerkt door enkele ingrijpende veranderingen in het politiebestedel.

Johannes Nuytinck werd op 17 mei 1918 geboren in Philippine, een dorp in Zeeuws-Vlaanderen. Hij had twee zusters en een broer. Destijds gingen alleen kinderen van notabelen na de Lagere School verder naar de MULO of HBS. Het was dus bijzonder dat de jonge Johan Nuytinck, zoon van een kapitein op een mosselschip, naar de middelbare school ging. Hij slaagde op 16-jarige leeftijd op de MULO-A in Breda.

In onderstaand artikel worden de droge data uit het dossier van Johannes Nuytinck geplaatst tegen de achtergronden waar die zich afspeelden. In zijn loopbaan zijn de hoofdstromen van het politiebestedel tussen het Interbellum, de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog zichtbaar.

Veilig. Jaarboek Korpora, Erfgoed Publieke Veiligheid, 2 / Safe. Annual of Korpora, Heritage Public Safety, 2, 168-193. DOI 10.5117/9789048568499_NEISINGH

¹ [www.korpora.nl, aldaar: https://www.korpora.nl/het-persoonsensemble-van-j-nuytinck-stafadjutant-rijkspolitie-1918-1991/](https://www.korpora.nl/het-persoonsensemble-van-j-nuytinck-stafadjutant-rijkspolitie-1918-1991/).

Korps Motordienst

Nuytinck werd goedgekeurd voor de militaire dienst om op 19 april 1938 te worden ingelijfd bij het Korps Motordienst.² Dit bestond naast de opleidingsschool in Haarlem uit Autobataljons. Bij de landmacht waren die bestemd voor alle voorkomende transporttaken, zoals het vervoer van levensmiddelen en munitie van de eindstations naar de aanvullingsplaatsen en, als de situatie dat vereiste, het vervoer van troepen. Omstreeks 1925 kregen ook de infanterie- en artilleriemunitietreinen, die de munitiereserve van de divisies vormden, vrachtauto's, zodat deze zich sneller konden verplaatsen.

Halverwege de jaren dertig was er, als gevolg van de internationale spanningen rond Duitsland, Italië en Japan, een herwaardering voor het militaire apparaat waarvan ook het Korps Motordienst (KMD) profiteerde. In de praktijk kwam het erop neer dat het KMD meer manschappen in de organisatie kon opnemen. Daarnaast werd een groter aantal dienstplichtigen gerekruteerd en tot slot was er sprake van het vervroegd in werkelijke dienst komen van de lichter 1937. De dienstplichtige Nuytinck werd na het voltooien van zijn opleiding op 31 augustus 1938 bevorderd tot dienstplichtig korporaal.

Na deze dienstitijd van elf maanden ging hij in maart 1939 met groot verlof. Vermoedelijk leerde hij het besturen van een vrachtwagen tijdens zijn dienstitijd aangezien zijn dochter aangeeft 'dat hij een tijdje op een vrachtwagen heeft gereden waarmee mosselen naar België werden vervoerd.' Na zijn ontslag uit de militaire dienst duurde zijn 'Groot Verlof' niet lang want een maand later nam hij vrijwillig dienst bij het Korps Politietroepen.

Korps Politietroepen

Het Korps Politietroepen was een vooroorlogs Nederlands militair politiekorps. Een 'lesson learned' van 1914-1918 was geweest, dat een groot gemobiliseerd leger van 200.000 man (op een bevolking van 5 miljoen inwoners) behoefte heeft aan een specifieke vorm van militaire politiezorg. De toenmalige leiding van de Koninklijke Marechaussee verzette zich tegen uitbreiding van het eigen korps met ongetrainde en minder capabele aspiranten. Het conflict tussen de Inspecteur van de Koninklijke Marechaussee, G.A. van Haeften en minister van Justitie Th. (Theo) Heemskerk mondde uit in een compromis: de oprichting, in 1919, van het zelfstandige Korps Politietroepen (P.T.).³ Dit korps werd in 1922 in de vredesorganisatie van het leger opgenomen. Het nam een eigen plaats in naast het eerder, enige Nederlandse militaire

² Kenny Jansen, Jan Slingerland en Willy Engelman, *Korps Motordienst 1915-1946. Van paardenkracht naar autottractie* (Soesterberg 2018) 11.

³ J.P.E.G. Smeets, *Het Korps Politietroepen. De politiemilitair als steunpilaar van het wettig gezag* (Soest 1997) 20-24.

2 Nuytinck als korporaal van het Korps Politietroepen, met de kepie met oranje kokarde en de opvallende nestel van dat korps. De rangonderscheidingstekens, 'bananenschillen', van korporaal zitten aan de onderzijde van de mouwen en zijn op deze foto niet zichtbaar.

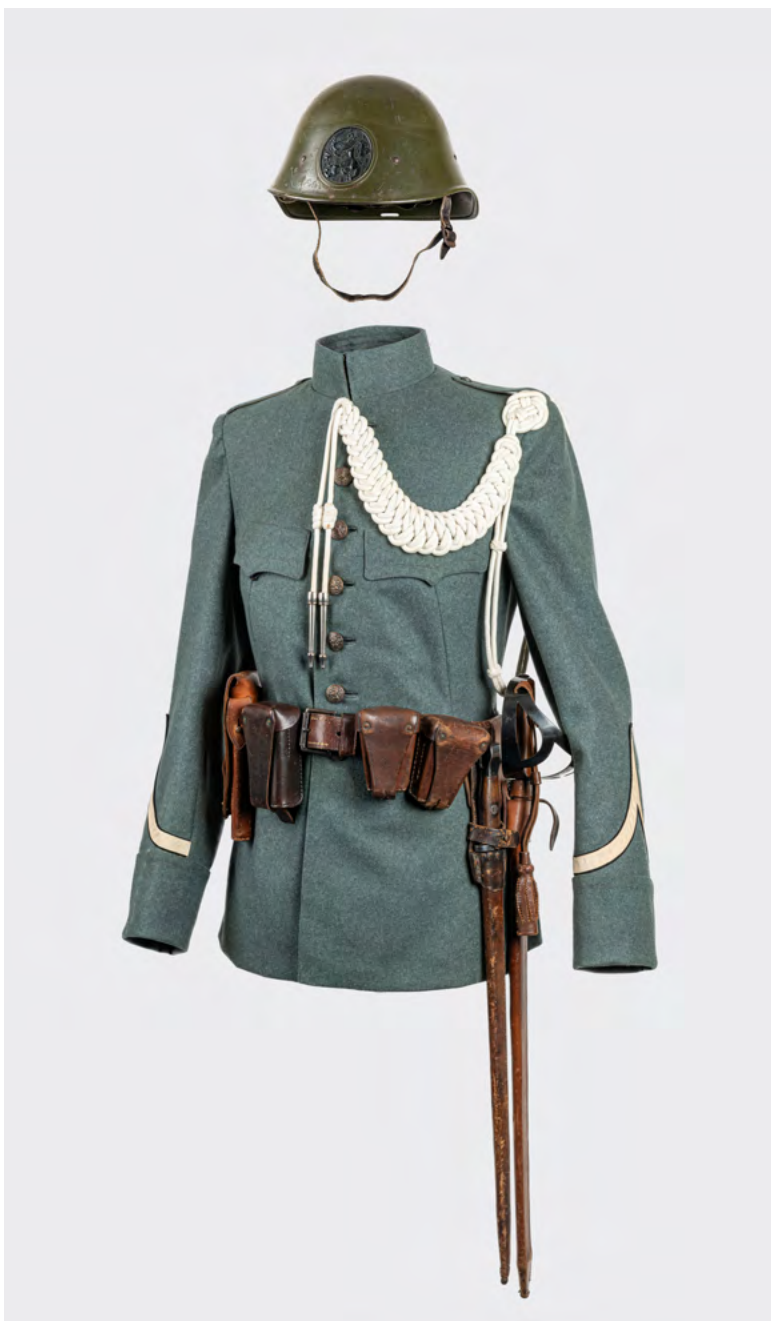
Foto mevrouw Nuytinck

politiekorps, de Koninklijke Marechaussee. Beide korpsen vielen onder het beheer en deels onder het gezag van de minister van Defensie. De primaire taak van het uit beroepsmilitairen bestaande Korps Politietroepen was het toezicht op de militairen, maar in de praktijk kwam daar, door de revolutionaire ontwikkelingen in Europa en de daaruit voortvloeiende onrust in Nederland – als niet minder belangrijke opdracht – bij: het handhaven van de binnenlandse orde en het bestaande gezag.

In juli 1934 vond rond het *Jordaanoproer* in Amsterdam de laatste grote inzet van Politietroepen voor de handhaving van de openbare orde plaats. Het grootste deel van de bevolking, waaronder het grote aantal werklozen, legde zich neer bij de consequenties van de economische malaise. Zo was de binnenlandse situatie er een die werd gekenmerkt door een relatief grote rust, slechts af en toe verstoord door communisten of NSB'ers.

Toen in Duitsland in januari 1933 Hitler aan de macht kwam veranderde de toestand internationaal danig. Ook in Nederland namen de politieke leiders en de legerleiding met groeiende zorg de militaire activiteiten van onze oosterbuur waar. Al in februari 1935 kwam de Chef van de Generale Staf, generaal-majoor I.H. Reijnders met een rapport, dat hij op verzoek van de minister van Oorlog opstelde. Zijn ernstige bezorgdheid kwam naar voren in zijn uiteenzetting over een mogelijke strategische overval door Duitse troepen. Volgens hem kon Nederland in de situatie van 1935 vlug worden overrompeld door snelle gemotoriseerde eenheden en luchtmachtstrijdkrachten. Hij bepleitte daarom de oprichting van gemotoriseerde eenheden.

- 3 Uniformjas met uitrusting en helm model 1934 van een korporaal behorend tot het Korps Politietroepen.

Inv.nr. 0900605

Hoewel er begrip was voor de argumenten van de generaal, zeker bij minister-president/oud-officier H. Colijn, was er financieel hoegenaamd geen ruimte. Het idee van een snelle, gemotoriseerde eenheid werd hierdoor op de lange baan geschoven. Het andere deel van het concept van een strategische beveiliging, de bewaking van belangrijke objecten, vond wel politieke steun. Begin 1935 waren er echter geen troepen voorhanden om aan deze opdrachten gevolg te geven, buiten het Korps Politietroepen, dat qua sterkte ook niet alles aankon. Toch werd er een begin gemaakt en in het voorjaar van 1936 stonden de eerste P.T.-ers op hun posten bij bruggen en op andere belangrijke plaatsen, met als zwaartepunt de Zuid-Willemsvaart.

Wilde de strategische beveiliging enig effect sorteren, dan was een verdere uitbouw echter onvermijdelijk. De grote problemen bij het tekort aan mankracht moesten als eerste worden aangepakt. Daar in Nederland een loopbaan binnen de krijgsmacht lange tijd impopulair was geweest, moest vrijwilligers iets geboden worden. Het resultaat hiervan was dat jonge mannen, die zich vrijwillig meldden, na hun dienstdtijd gegarandeerd een baan bij de overheid zouden krijgen. In deze periode van recessie waren velen nu wel bereid om in dit zogeheten capitulantensysteem zes jaar bij de krijgsmacht te dienen, als dat een vaste baan bij bijvoorbeeld de spoorwegen, de douane of de politie – met bijbehorend pensioen – opleverde. Het Korps Politietroepen mocht zich dan ook in een warme belangstelling verheugen, zodat veel oud-dienstplichtigen in opleiding kwamen.

Onder hen de zojuist afgezwaaide korporaal Nuytinck, die in april 1939 bij het Korps Politietroepen aantrad. Naar wij mogen aannemen diende Nuytinck bij de 3de Afdeling van het Korps Politietroepen, die zijn standplaats in Breda had.

Wij weten niet of hij werd ingezet langs de oostgrens van Nederland in de zogenaamde 'strategische beveiliging'. Veelal was dat bij belangrijke bruggen en andere punten. Naast het verscherpte toezicht op passanten werd het ook de taak van de politietroepen om de kazematten te bemannen en van daaruit bij een gewapende overval de bruggen en objecten te verdedigen en tijdig op te blazen. Het korps was in Nuytincks tijd met 1700 man groter dan de organisatie waaruit zij voortkwam, de Koninklijke Marechaussee, met 1200 man.

In augustus 1939 werd de Nederlandse krijgsmacht gemobiliseerd. In de periode tot 10 mei 1940 hadden de Politietroepen de taken: bewaken en beveiligen – en eventueel vernielen – van bruggen en overgangen in het grensgebied, politiediensten ten behoeve van het gemobiliseerde leger in het achterland, bewaken van militaire objecten in de rug van de troepen en bestrijden van vijandelijke commando-eenheden achter de frontlijn.

De dag van de Duitse inval, 10 mei, werd vooral gekenmerkt door het op grote schaal vernielen van bruggen, waarvan een niet onaanzienlijk deel voor rekening van de Politietroepen kwam. Op een aantal plaatsen mislukte een tijdige vernieling, omdat Duitse overvalcommando's gebruikmaakten van nagemaakte uniformen van de Politietroepen. Dit gebeurde bijvoorbeeld bij de brug over het Julianakanaal bij

Roosteren. Op de meeste posities raakten de P.T.-ers samen met de andere landmachtseenheden in gevecht met de aanvallers. Zoals bij de Moerdijkbruggen en bij de spoorbrug in de buurt van Mook, waar grensbataljons en Politietroepen hevig verzet boden. Deze brug kon worden opgeblazen, waarna de Duitsers verwoede pogingen deden met boten de Maas over te steken. Het was dit gevecht bij Mook, dat het grootste aantal gesneuvelden onder de Politietroepen gedurende deze meidagen eiste.

Het optreden in de Randstad werd vooral getypeerd door chaos, zonder dat het tot een daadwerkelijk gevechtcontact van politietroepen met Duitse eenheden kwam. De angstpsychose, die de grote steden overspoelde, had tot gevolg, dat er overal 'parachutisten' werden gesignaleerd. Vooral in Amsterdam was de kalmte ver te zoeken. Zo bereikte commandant J.L. Schaëfer van de 6de compagnie Politietroepen het bericht, dat het Muiderpoort- en het Amstelstation in Duitse handen waren gevallen.

Beide stations moesten onverwijld worden heroverd en al snel waren de Politietroepen in een schietpartij verwickeld met – naar later bleek – Nederlandse mariniers!

Ook de situatie voor korporaal Nuytinck in West-Brabant zal chaotisch geweest zijn. De door Noord-Brabant vanaf de Peel-Raam stelling naar het Westen terugtrekkende Nederlandse troepen zorgden in het westen van Noord-Brabant voor grote problemen, verergerd door de opmars van Franse versterkingen die vanuit België via Breda naar de Moerdijk wilden oprukken. De Politietroepen kregen ook te maken met de afvoer en bewaking van geïnterneerden en krijgsgevangenen gemaakt Duitse militairen.

Voor veel P.T.-ers kwam de capitulatie van Nederland op 14 mei 1940 als een volslagen en onaangename verrassing, die werd gevolgd door kwellende onzekerheid over wat de toekomst zou brengen. Een aantal van hen was in krijgsgevangenschap geraakt en de anderen vreesden na de capitulatie eenzelfde lot te ondergaan. Na enige tijd kwamen de krijgsgevangenen echter vrij; de Duitsers hadden andere plannen met de Nederlandse politie en konden het personeel van de Politietroepen daarvoor goed gebruiken. De bezetter wenste namelijk een drastische uitbreiding van de politie in Nederland en wilde met het oog hierop het leeuwendeel van de op te heffen Politietroepen laten overgaan in burgerdienst. De mannen werden voor de volgende keuze gesteld: overgaan naar een burgerbetrekking of opgenomen worden in de politie. Deze keuze was voor velen niet moeilijk, omdat een baan bij de politie meestal het motief was geweest om via het capitulantenstelsel het leger in te gaan. Het uiteindelijke doel, het verkrijgen van een vaste betrekking, werd voor veel P.T.-ers door de capitulatie van de Nederlandse krijgsmacht versneld bereikt.

Wij nemen aan dat Nuytinck zich bij de capitulatie op 14 mei 1940 in West-Brabant bevond en de demobilisatie en opheffing van de krijgsmacht in Nederland in persoon meemaakte. Bij decreet van de Deutsche Kommissar für die Demobilmachung der Niederländischen Wehrmacht van 24 juni 1940 werd het Korps Politietroepen

met ingang van 5 juli 1940 uit het verband van het leger genomen en naar de burgerlijke politie overgebracht. Het personeel werd geplaatst bij de marechaussee, de rijksveldwacht of de gemeentepolitie. Johannes Nuytinck werd medio juli 1940 ‘wegens opheffing van zijn betrekking eervol uit den vrijwilligen militairen dienst ontslagen onder toekenning van wachtgeld als Korporaal, lichter 1938 van het Korps Motordienst.’ Nuytinck ging naar de marechaussee. Jaren later, in 1949 ontving hij het Mobilisatie Oorlogskruis ter herinnering aan de periode van mobilisatie en oorlog.

Het Wapen der Marechaussee

Vanwege de overeenkomsten tussen de beide militaire organisaties, het Korps Politietroepen en Marechaussee, maakten velen van de P.T.-ers de overstap naar het Wapen der Marechaussee.⁴ Zo zagen wij ook Johan Nuytinck die op 15 augustus 1940 werd aangenomen als ‘Marechaussee te voet’. De bezetter had het wapen ontdaan van zowel de naam ‘Koninklijke’ als van de militaire status. De Marechaussee zou vervolgens onder het Departement van Justitie ressorteren. De minister en de secretaris-generaal van dat departement waren in mei 1940 naar Engeland vertrokken; een nieuw aangestelde secretaris-generaal werd onder Duits toezicht de nieuwe departementsleiding.

Ook de Koninklijke Marechaussee was op 10 mei 1940 direct bij de oorlog betrokken. In die oorlogsdagen moesten vier officieren en hun manschappen, voornamelijk uit de zuidelijke provincies, zich in opdracht van de legerleiding in West-Brabant concentreren. Zich telkens hergroeperend kwamen zij – rond 280 in getal – uiteindelijk met militairen van het Korps Politietroepen en andere legeronderdelen na een wekenlange zwerftocht door België en Frankrijk op 11 juni 1940 in Engeland aan, waar vandaan zij pas na vier jaar zouden terugkeren. Andere brigades van de Marechaussee in het oosten en zuiden van het land waren ook geconcentreerd en keerden – al dan niet uit krijgsgevangenschap vrijgelaten – weer terug naar hun standplaatsen. De Rijkspolitiezorg werd hervat.

Tot aan de oorlog telde het Wapen der Koninklijke Marechaussee ruim 1200 man in de categorieën: officieren, onderofficieren en marechaussees. De helft van het personeel was bereden (te paard), de andere helft ging te voet. Deze militaire organisatie bestond uit een Staf en vier genummerde divisies, de Iste t/m IVde Divisie. Elke divisie kende een aantal districten, genoemd naar de standplaats van de districtscommandant. De districten telden op hun beurt een aantal brigades, genoemd naar de plaats waar de marechausseekazerne was gevestigd. Er waren 179 brigades: 68 bereden, 89 onbereden en 22 gemengde. De meeste brigades werden gecommandeerd door een opperwachtmeester. Kleinere brigades bestonden bij-

4 W. van den Hoek, *De geschiedenis van de Koninklijke Marechaussee* (Buren 1990) 353.

4 Marechaussee Nuytinck in het uniform uit 1940. Het voorpand werd elke veertien dagen afwisselend links- of rechts geknoopt; later verstreekte uniformen werden in Duitse snit gemaakt met één rij knopen.

[Inv.nr. 00040490](#)

voorbeeld uit twee onderofficieren en drie marechaussees. De grootste telden 20 tot 25 hoofden (zoals het in het taalgebruik van die tijd wordt omschreven).

Het wapen was gekazerneerd. De ongehuwden waren op de brigade gelegerd. Gehuwde onderofficieren woonden met hun gezin in dienstwoningen op de marechausseekazernes.

De positie van de Koninklijke Marechaussee was tot de Duitse bezetting vooral bepaald door het 'Rijkspolitiebesluit 1935, houdende bepalingen omtrent de Rijkspolitiezorg en de Rijkspolitie', waarin onder meer was gesteld:

- de Rijkspolitiezorg omvat alle politiezorg hier te lande, tenzij de Gemeentewet deze bij uitsluiting tot gemeentelijke politiezorg maakt;
- de Rijkspolitiezorg wordt uitgeoefend door:
 - a. Rijkspolitie;
 - b. personeel van plaatselijke politie binnen de grenzen van hun dienstbaarheid;
 - c. andere ambtenaren voor zover daartoe aangewezen;
- de Rijkspolitie bestaat uit de Koninklijke Marechaussee, de Rijksveldwacht en burgerlijke en militaire korpsen die tijdelijk of duurzaam als zodanig zijn aangewezen en enige bijzondere ambtenaren.

Dit Rijkspolitiebesluit regelde overigens nog meer, zoals het verlenen van bijstand, de indeling in ressorten, de relatie tussen de diverse autoriteiten en het gezag over de Rijkspolitie, berustend bij de minister van Justitie.

De Staf van het Wapen der Koninklijke Marechaussee was gevestigd in de Nassau Zuilensteinstraat 11 in Den Haag. Het beheer over het wapen berustte bij de minister van Oorlog, terwijl het gezag voor de meeste taken in handen lag van civiele autoriteiten. Na de capitulatie van Nederland werd dit alles anders.

De sterkte van de Koninklijke Marechaussee bedroeg bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog 1247 man, die van de Rijksveldwacht ongeveer 1150 man en die van de gemeenteveldwacht en de gemeentepolitie samen ongeveer 11.400 man.

Dat betekende voor de burgerlijke politiezorg in totaal dus ongeveer 13.800 man. Daarnaast stond nog het Korps Politietroepen – inclusief dienstplichtigen – ongeveer 2400 man voor de militaire politiedienst. Van de Marechaussee en de Politietroepen belandden rond 350-400 man in Engeland.

Na de capitulatie vroegen de verantwoordelijke autoriteiten – burgemeesters en commissarissen der Koningin – om versterking van de politie om de rust en orde te herstellen. Zo moest het gebombardeerde centrum van Rotterdam afgesloten worden om plundering te voorkomen. De gemobiliseerde militairen kwamen terug, er heerste werkeloosheid. De door de Nederlandse autoriteiten geïnterneerde leden van de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) kwamen weer vrij, vol rancune. De WA, de Weerbaarheidsafdeling, de geüniformeerde ordedienst en knokploeg van de NSB) ging provoceren op de straat op.

Op 1 mei 1940 was de toenmalige Inspecteur der Koninklijke Marechaussee, kolonel J. van Selm wegens ziekte met pensioen gegaan. Met ingang van die datum was kolonel A.W. de Koningh tot zijn opvolger benoemd. De officieren en manschappen van de Marechaussee bleven na de capitulatie in functie op grond van een in 1937 door de regering gegeven ‘Aanwijzing omtrent de houding van bestuursorganen en het daarbij in dienst zijnde personeel in geval van een vijandelijke inval.’

Direct na de capitulatie vond er een gesprek plaats tussen kolonel De Koningh en Nederlandse militaire autoriteiten.⁵ Hij rapporteerde hierover:

Bij dit onderhoud werd na uitvoerige bespreking besloten dat de Marechaussee in 's lands belang en ter bescherming van de goedwillende bevolking haar taak zou blijven vervullen. Dit mede in verband met de omstandigheid dat de bezetter volkenrechtelijk het gezag over de politie had en het Wapen ingevolge het Rijks-politiebesluit tot de Rijkspolitie behoorde. Ik kreeg al spoedig bezoek van een Duitse majoor van de Ordnungspolizei die mij uit naam van de Befehlshaber dier politie generaal-majoor Schumann mededeelde dat ik geheel vrij zou worden gelaten in de uitoefening van mijn dienst en dat de Duitse instantie alleen zou ingrijpen indien zij daartoe aanleiding zou vinden.

Diverse officieren namen ontslag omdat zij zich niet met de bezettingsmaatregelen konden verenigen. Sommigen aanvaardden meteen een leidinggevende rol in het verzet. Op 1 mei 1941 nam ook kolonel De Koningh – inmiddels Inspecteur-Generaal der Nederlandse politie – ontslag. Luitenant-kolonel H.W.B. Croiset van Uchelen werd benoemd tot waarnemend Inspecteur-Generaal der Nederlandse Politie.

⁵ J. Jansen, *De Marechaussee in de Bezettingstijd (1940-1945)*. Stichting Vrienden van het Marechausseemuseum, Museumbrochure nr. 15 (Buren 2000) 7, Jos Smeets, *August Willem de Koningh 1885-1969*, 1, [https://pa-a.politieacademie.nl/thema/Politiegeschiedenis/biografieen/Paginas/A-W--de-Koning-\(1885-1969\).aspx](https://pa-a.politieacademie.nl/thema/Politiegeschiedenis/biografieen/Paginas/A-W--de-Koning-(1885-1969).aspx), Marechausseemuseum, Buren, A.W. de Koningh, *Ervaringen van August Willem de Koningh. Enige aantekeningen gedurende en kort na de bezetting. 1940-1945* (Den Haag z.j.) 5 e.v.

- 5 Groepsfoto van personeelsleden van de Generale Inspectie der Nederlandse Politie, gevestigd in het pand Lange Voorhout 48 te Den Haag. De foto is gemaakt in 1941 ter gelegenheid van het ambtsjubileum of afscheid van adjudant Honig, die in het midden van de groep met zijn vrouw en dochter zit. Geheel links zit kapitein van de Marechaussee jhr. L. op ten Noort, naast hem overste van de Marechaussee H.W.B. Croiset van Uchelen. Zittend tweede van rechts overste A. Boellaard.

[Inv.nr. 45000282](#)

Op 18 oktober 1941 berichtte majoor H.A.J.G. Kaasjager aan de Inspecteur van het wapen dat hij weigerde een bevel uit te voeren om bijstand te verlenen bij het arresteren van gijzelaars. Hij werd op 28 oktober door de Duitsers in hechtenis genomen en de dag daarna uit de dienst ontslagen. Luitenant-kolonel Croiset van Uchelen heeft nog lange tijd – tegen beter weten in – getracht het belang van de Nederlandse bevolking te dienen, maar ook voor hem was het vechten tegen de bierkaai. Toen begin oktober 1941 op grote schaal arrestaties in Arnhem en Zwolle plaatsvonden, zette hij zijn bedenkingen daartegen als volgt uiteen in een brief aan de secretaris-generaal van Justitie:

[...] tot deze arrestaties is overgegaan zonder dat aan betrokkenen een bepaalde overtreding van eenig strafbaar feit ten laste wordt gelegd, terwijl voorts van verstoring der openbare orde en veiligheid geen sprake is. In dit geval wordt met groote gestrengheid opgetreden tegen Joden en dat niet om misdryven welke met waar-

schijnlijkheid door de Joodsche bevolkingsgroep zijn begaan, doch wellicht door anderen die niet eens daartoe behoren. Ik moge u mitsdien met den meesten aandrang verzoeken het daarheen te leiden dat in den vervolge aan de Nederlandsche politie geen medewerking worde gevraagd voor het verrichten van arrestaties als bovenbedoeld.

Als hem in het voorjaar van 1942 bij gelegenheid van de zoveelste reorganisatie een andere functie in het vooruitzicht wordt gesteld, 'echter slechts indien bereid te voldoen aan bepaalde voorwaarden van politieken aard', werpt ook luitenant-kolonel Croiset van Uchelen de handdoek in de ring. Hij bericht de secretaris-generaal van Justitie: 'Aangezien uw eisen onder de huidige omstandigheden voor mij onoverkomelijke bezwaren opleveren, vermeen ik niet meer in het belang van mijn land vruchtdragend werkzaam te kunnen blyven.'⁶

Want dat is het wat met mij de meesten trekt naar het leven bij de Marechaussee op de brigade. Men voelt zich daar hetgeen men uiterlijk ook is: Politie.

In mei 1942 werden de officieren van de Marechaussee, die tot 10 mei 1940 militair waren geweest, als Duitse krijgsgevangenen afgevoerd. De ontstane 'vacatures' werden door NSB'ers opgevuld.

Nuytinck werd bij zijn aanstelling bij de Marechaussee ingedeeld bij de 1ste Divisie Marechaussee. Dit onderdeel was gevestigd in Noord-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen. Wij mogen aannemen, dat hij bij de brigade Breda werd ingedeeld. Die was namelijk ontvolkt doordat het grootste deel van het personeel van die brigade in de meidagen van 1940 in opdracht naar België en Frankrijk was verplaatst en in Engeland terechtgekomen was. Hij schrijft hierover in een opstel:

Door mijn uit den oorlog voortvloeiende, ontslag bij het Korps Politietroepen werd ik overgeplaatst naar het wapen der marechaussee en werd ik regelrecht op een brigade geplaatst en ving mijn loopbaan als marechaussee aan. Ik kan niet zeggen dat het leven mij tegenviel. De dienst is, als men er voor voelt, fijn, de omgang met collega's en meerderen soepel en toch respectvol. Want dat is het wat met mij de meesten trekt naar het leven bij de Marechaussee op de brigade. Men voelt zich daar hetgeen men uiterlijk ook is: Politie.

Volgens eigen zeggen werd hij overgeplaatst naar 'een Eskadron, een na-de-oorlogsche instelling, waar een opleiding werd gevolgd om in de wetten en voorschriften te worden ingewijd.' Met 'na-oorlogs' werd in de stemming van velen in 1940 nog bedoeld: na de gevechten van mei 1940 die beëindigd zijn.

⁶ Jos Smeets, *De geschiedenis van de Nederlandse politie. Verdeeldheid en eenheid in het rijks-politieapparaat* (Amsterdam 2007) 344.

- 6 Bezoek van leden van de Generale Inspectie van de Nederlandsche Politie aan het Hauptamt Ordnungspolizei in Berlijn. De foto dateert uit november 1941. De personen zijn van links naar rechts: voormalig districtscommandant van het Korps Rijksveldwacht J. Vermeijden, luitenant-kolonel van de Marechaussee H.W.B. Croiset van Uchelen, de gevolmachtigde voor de reorganisatie van de Nederlandse politie L.J. Broersen (in zwart SS-uniform), drie Duitse Polizei-officieren en kapitein van de Marechaussee jhr. L. op ten Noord.

[Inv.nr. 42000275](#)

In juli 1940 gaf de Rijkscommissaris te kennen dat de leiding over de Nederlandse politie bij één functionaris diende te berusten. Kolonel A.W. de Koningh van de Marechaussee was de aangewezen persoon om de positie van Inspecteur-Generaal van de Nederlandse politie in te nemen. Er werd een waarnemend Inspecteur van de Marechaussee benoemd. Ook werd in juli 1940 de functie van Directeur-Generaal van Politie gecreëerd, waarop mr. A. Brants, voorheen procureur-generaal bij het Haagse gerechtshof, werd benoemd. Dit was al een begin van centralisatie bij de Nederlandse politie, een overigens bij veel hogere politieambtenaren reeds lang bestaande wens. Al rond de totstandkoming van het Rijkspolitiebesluit 1935 waren er geluiden die aanstuurden op minder verscheidenheid in politie.

H.A. Rauter was de hoogste SS'er in Nederland met de functie van Generalkommissar für das Sicherheitswesen; daarmee was hij verantwoordelijk voor de openbare veiligheid in Nederland en voerde hij het bevel over de politie. Rauter besloot in juli 1940 dat de Marechaussee zou worden uitgebreid van 1000 naar 4000 man. Er dienden 2650 officieren, onderofficieren en manschappen van het voormalige Nederlandse leger te worden aangetrokken. De Rijksveldwacht werd langs dezelfde

weg op een sterkte van 2200 man gebracht en de gemeentepolitie kreeg – eveneens uit de krijgsmacht – 2000 man toegewezen.

Als argument voor deze uitbreiding werd aangevoerd dat: ‘nu de Nederlandse weermacht wordt geliquideerd, de Duitse autoriteiten het van belang achten dat de politie op zodanig peil wordt gebracht dat zij zonder militaire hulp aan bijzondere omstandigheden het hoofd kan bieden.’

Per brief van 25 juli 1940 kwam het predicaat ‘Koninklijke’ uiteraard te vervallen. Het wapen werd uitgebreid naar acht divisies en in de standplaatsen van de divisiecommandanten en in enkele andere steden werden eskadrons opgericht. Ongeveer tegelijkertijd moesten allen een verklaring ondertekenen, waaraan op enkele uitzonderingen na werd voldaan. Ook door de marechaussee Nuytinck:

Hierdoor verklaar ik op erewoord, dat ik gedurende dezen oorlog althans zolang Nederland zich met het Duitse Rijk in oorlogstoestand bevindt, aan geen enkel front noch direct noch indirect zal deelnemen aan den strijd tegen Duitschland. Ik zal geen handeling begaan of verzuimen plegen, waardoor het Duitse Rijk schade, van welken aard ook, zou kunnen lijden.

Per 1 december 1940 kreeg de Inspecteur der Rijksveldwacht A.W. van Zoelen een andere functie en nam iemand van de Marechaussee die functie waar. Een maand eerder had de Duitse overheid overigens bepaald dat dit korps per 1 maart 1941 moest worden opgeheven en dat het personeel moest worden overgebracht naar de Marechaussee.

Begin februari 1941 vonden te Amsterdam schermutselingen plaats tussen WA'ers en joden. Bij een daarvan werd een WA'er gedood, waarop als represaille enkele honderden joodse jongemannen werden gearresteerd. Dit was de aanleiding voor de Februaristaking van 25 en 26 februari 1941, die op brute wijze door de Duitsers werd neergeslagen.

Wat de bedoelingen van de bezetter en zijn Nederlandse NSB-aanhang waren, bleek duidelijk uit een verklaring op 12 maart 1941 van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied, Arthur Seyss-Inquart: ‘De opbouw van Europa is begonnen en iedereen is voor de beslissing gesteld: met of tegen ons, een derde weg bestaat niet meer.’ Rauter zette onmiddellijk een reorganisatie van de Nederlandse politie in gang, waarbij de dienstbaarheid aan de SS van groot belang was. Het Directoraat-Generaal van Politie werd in juni 1941 opgeheven en vervangen door het ‘Bureau van de gevolmachtigde voor de reorganisatie van de Nederlandse politie’, onder leiding van de NSB'er mr. L.J. Broersen, voorheen advocaat. Secretaris-Generaal van Justitie mr. J.C. Tenkink nam in maart 1941 ontslag omdat hij zich met het door de bezetter gevoerde beleid niet langer kon verenigen. Hij werd opgevolgd door mr. J.P. Hooykaas, die op 1 juli 1941 weer werd vervangen door de NSB'er mr. J.J. Schrieke.

Kolonel A.W. de Koningh nam, zoals eerder gemeld, per 1 mei 1941 ontslag, eveneens uit protest tegen de reorganisatieplannen, met name waar het de politieop-

- 7 Diploma van de IVe Divisie Marechaussee, op 1 juni 1942 aan J. Nuytink uitgereikt, in verband met het behalen van het examen in een aantal vakken, waaronder Nederlandse taal, rekenen, enzovoorts.

Inv.nr. 00040492

leiding betrof. Per diezelfde datum werd luitenant-kolonel H.G. van Everdingen wegens zijn anti-Duitse houding uit de dienst ontslagen.

Zoals eerder vermeld werd luitenant-kolonel van de Marechaussee H.W.B. Croiset van Uchelen benoemd tot waarnemend Inspecteur-Generaal der Politie, terwijl de in 1938 reeds gepensioneerde, Duitsgezinde luitenant-kolonel A.P.H. Boellaard Inspecteur der Marechaussee werd.

Zo ging in korte tijd een belangrijk deel van de politieleiding in verkeerde handen over. In september 1940 was de Haagse hoofdcommissaris van politie reeds vervangen, direct daarna was het de beurt aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven te Den Haag, Den Bosch en Arnhem. Geleidelijk volgden meer ontslagen. In april 1941 werd Sybren Tulp, luitenant-kolonel b.d. van het Koninklijk Nederlands-Indische Leger (KNIL) en lid van de NSB, tot hoofdcommissaris van politie te Amsterdam benoemd.

De bezetter veranderde door dit alles in een tijdsbestek van tien maanden een op militaire leest geschoeid Rijkspolitiekorps met een sterkte van ongeveer 1200 man (waarvan intussen ongeveer 280 man naar Engeland uitweken) in een burgerlijk politiekorps van ongeveer 6000 man onder Duitsgezinde leiding, waarvan alleen de naam nog herinnerde aan het vooroorlogse Wapen der Koninklijke Marechaussee. Slechts een op de zes personeelsleden was afkomstig van die Koninklijke Marechaussee.

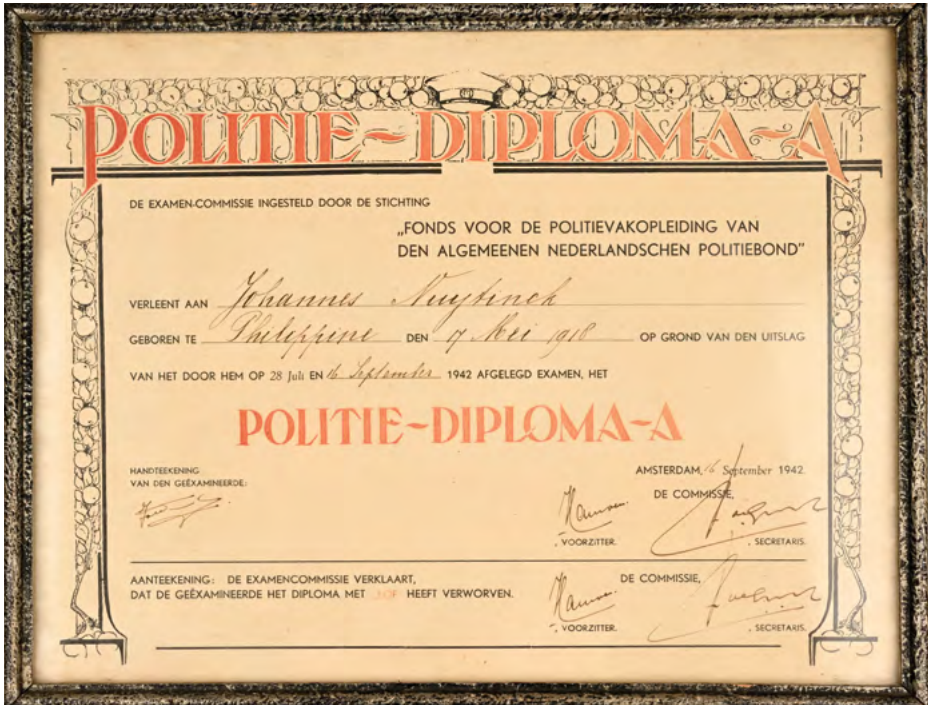
Al deze ontwikkelingen zullen door de marechaussees bij de dagelijkse dienst op de brigades op afstand zijn gevolgd; dat was meer iets voor de leidinggevendenden. De ongehuwde marechaussee Nuytinck werd op 8 november 1941 geplaatst bij de IVde Divisie Marechaussee. Die was werkzaam in Noord-Brabant zonder het westelijke deel, met als standplaats 's-Hertogenbosch. Het is niet bekend op welke brigade hij het volgende half jaar dienstdeed. maar wel dat hij zijn vrije tijd nuttig besteedde, met als resultaat dat hij in 1942 het Schooldiploma Marechaussee behaalde en op 1 juni 1942 'bij het examen voor schoolonderwijs in Nederlandsche taal, rekenen, aardrijkskunde en vaderlandsche geschiedenis aan de gestelde eischen heeft voldaan'.

Hierna volgde op 8 juli 1942 voor Nuytinck een plaatsing of detachering van vier maanden bij het 'Bureau van de gevormachtigde voor de reorganisatie van de Nederlandse politie', onder leiding van de NSB'er mr. L.J. Broersen.

De dienst in Den Haag zal voor marechaussee Nuytinck bestaan hebben uit planton(wacht)- en piketdiensten en mogelijk het optreden als stafchauffeur. De studie voor het politiediploma kostte hem ook tijdens deze periode veel tijd en aandacht; hij deed op 28 juli en 16 september 1942 examen voor het Politie-Diploma-A en behaalde dit met lof.

De detachering werd gevolgd door een eveneens korte periode bij de Politie Motordienst, waarna hij op 1 maart 1943 naar de brigade Breda terugkeerde.

Begin 1943 vond een totale reorganisatie van de Nederlandse politie plaats die op 1 maart in werking trad. Daardoor kwam zij onder een leiding te staan, zowel wat het

- 8 Diploma van het 'Fonds voor de Politievakopleiding van den Nederlandschen Politiebond' voor het met lof behalen op 16 september 1942 van het 'Politie-diploma-A'.

[Inv.nr. 00040491](#)

beheer en de organisatie als wat de politiezorg betrof. Broersen (eerdergenoemd), die dit al in 1942 voorbereidde, kwam hiermee eindelijk tegemoet aan wat Rauter al veel eerder wilde: een politie, te vormen naar Duits model.

Zo ontstond de volgende indeling:

- Staatspolitie in acht met name genoemde grote steden;
- Gemeentepolitie in de kleinere steden;
- Marechaussee (Gendarmerie) in gemeenten met minder dan 5.000 inwoners, weliswaar als onderdeel van de Staatspolitie.

Het Directoraat-Generaal van de Nederlandse politie werd wederom ingesteld, de leiding daarvan kwam in handen van de eerdergenoemde Schrieke. Hij werd bijgestaan door Broersen in de functie van chef-staf, die korte tijd later weer werd vervangen door P. Kooymans, een Venlose politieman, lid van de NSB en de SS die binnen acht jaar tijd opklom van hoofdagent in Blerick (1936) tot de hoogste Nederlandse politiechef onder Rauter, die het uiteindelijk voor het zeggen had (1943).

De Staatspolitie werd een ‘Staatsaangelegenheid’, waarover de burgemeesters geen zeggenschap hadden. Per grote gemeente werd een politie-president aangesteld, die tevens een gewestelijke verantwoordelijkheid kreeg. Daarmee viel ook de gemeentepolitie en de Marechaussee onder zijn gezag.

In het kader van deze grote reorganisatie werd Johan Nuytinck op 1 maart 1943 ‘eervol ontslagen als Marechaussee en aangesteld tot Wachtmeester der Staatspolitie, in vasten dienst en ingedeeld bij de Marechaussee (gendarmerie) ter standplaats Breda.’ Dat ligt na de reorganisatie in het Gewest Eindhoven. Op 6 januari 1944 werd Nuytinck overgeplaatst naar Eindhoven, vanwaar hij op 1 juli 1944 werd teruggeplaatst naar Breda. Die plaats werd eind oktober 1944 bevrijd. Tijdens de maanden daarop verrichtte hij politiedienst in Noord-Brabant, dat frontgebied was geworden, tot het einde van de Tweede Wereldoorlog in Europa.

Dans om het politiebestedel

Toen de bezetter verdwenen was, speelde zich boven de hoofden van de politiemensen een schimmig spel af, waarbij de kaarten voor het toekomstige politiebestedel werden geschud.⁷ De aloude politiebestedel-discussie laaide weer op. Ging alles weer terug naar de situatie van vóór de oorlog?

Kort na de bevrijding kwam er naar goed vaderlands gebruik een commissie die moest rapporteren over de dringende voorzieningen op politiegebied die moesten worden getroffen. De commissie constateerde dat de Marechaussee anno zomer 1945 bestond uit personeel van de vooroorlogse Koninklijke Marechaussee, van de in 1940 toegevoegde militairen en de burgerlijke Rijks- en gemeenteveldwacht. Ook stelde ze vast dat de Marechaussee zowel militaire als civiele taken vervulde. De commissie bepleitte het herleven van de Koninklijke Marechaussee met de oude sterkte van 1200 man, maar zonder de Rijkspolitietaken op het platteland.

De minister van Oorlog nam dit voorstel over; hij besloot op 1 augustus 1945 om het voormalige Korps Politietroepen met de Koninklijke Marechaussee samen te voegen. Bij besluit van de ministers van Justitie en Oorlog van 1 augustus 1945 afd. Politie nr. 5 Kabinet werd bepaald dat de Koninklijke Marechaussee als militair politiekorps, tot taken zou hebben:

- het verlenen van militaire bijstand aan de burgerlijke politie in geval van verstoring van de openbare orde,
- verzorging van de grensbewaking, en
- de uitoefening van de militaire politiezorg in engere zin.
- Later werd hier het beveiligen van het Koninklijk Huis aan toegevoegd.

⁷ Cyrille Fijnaut, *De geschiedenis van de Nederlandse Politie. Een staatsinstelling in de maaltroom van de geschiedenis* (Amsterdam 2007) 673. C.N.J. Neisingh, ‘Het verleden als toverbal. Een terugblik in de politiegiedenis’, in: *Tijdschrift voor de Politie* 7/8 (1994) 9.

- 9 Overjas en pet van opperwachtmeester der Rijkspolitie J. Nuytinck uit de periode 1958-1966. Op dit uniform zit op de linkermouw, boven de chevrons, het in zilverdraad geborduurd onderscheidingsteken van de verkeersgroepen.

[Inv.nrs. 00044883, 00044894](#)

Het Wapen der Koninklijke Marechaussee behield zijn oude uniform en distinctieven, het Rijkspolitiekorps, zoals het bij de bevrijding van Nederland onder de naam van Marechaussee (Gendarmerie) was aangetroffen, kreeg een andere naam, Korps Rijkspolitie en zo nodig een ander uniform of ander distinctief ter onderscheiding van het Wapen der Koninklijke Marechaussee.

Bij Koninklijk Besluit van 8 november 1945 Sb. F 250 werd het 'Politiebesluit 1945' uitgevaardigd, waarin de burgerlijke politie werd onderscheiden in rijkspolitie en gemeentepolitie en de herziene taak van de Koninklijke Marechaussee werd bevestigd. Daarmee was aan de civiele politietaak van de Koninklijke Marechaussee een einde gekomen.

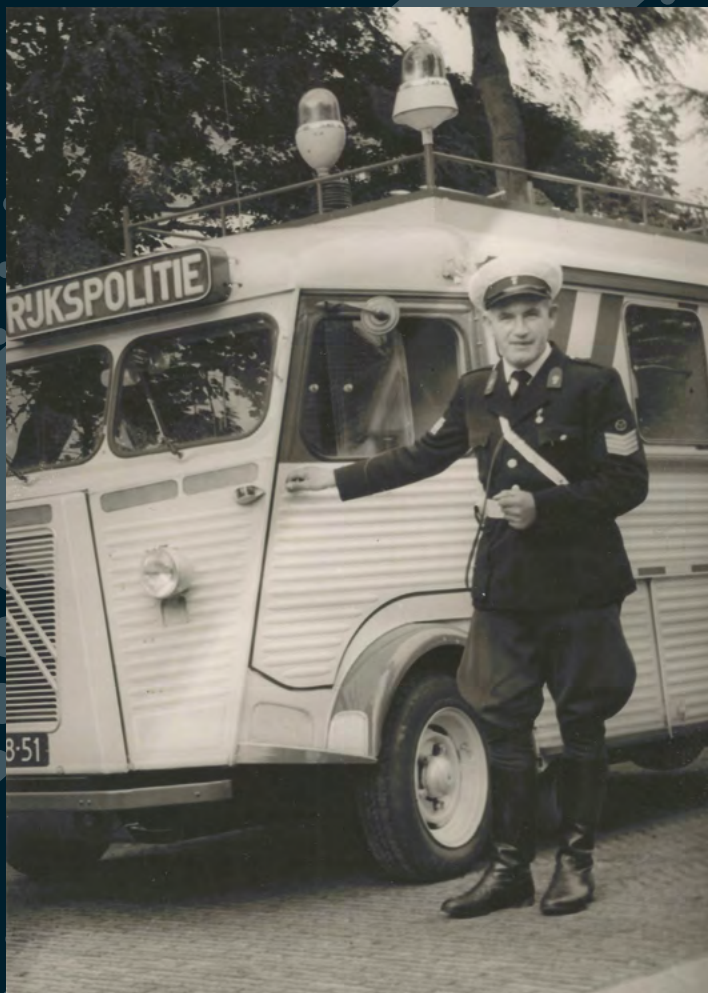
Korps Rijkspolitie

Op 11 november 1945 trad het Koninklijk Besluit in werking en werd het Korps Rijkspolitie opgericht. Gesteld werd dat het burgerlijke korps op militaire leest geschoeid zou zijn en de discipline conform de militaire geest zou worden gehandhaafd. Het Ministerie van Justitie begon onmiddellijk met het losmaken van personeel van de Marechaussee, met als bestemming het nieuwe Korps Rijkspolitie. Daar kwam een bont gezelschap bijeen van oud-leden van het Korps Politietroepen, vooroorlogse marechaussees, jonge marechaussees die in de oorlog bij het korps waren gekomen, rijksveldwachters van voor de oorlog en de voormalige gemeenteveldwachters. Ook officieren van de Marechaussee (Gendarmerie) en Politietroepen stapten over naar het nieuwe korps; zelfs de eerste algemeen inspecteur was een oud-marechaussee, A.W. de Koningh.

De organisatorische basis voor het korps werd de Marechaussee (gendarmerie) zoals die tijdens de bezetting het levenslicht had gezien. In zekere zin was er dus geen breuk met het verleden, maar een voortzetting van wat op politiegebied tijdens de bezetting tot stand was gebracht.⁸

Het uniform van het Korps Rijkspolitie bestond uit een blauwe rijbroek, ook wel ballonbroek genoemd, schoenen met kappen en een zwarte tuniek, een uniform dat menigeen deed herinneren aan Duitse voorbeelden. De pet en tuniek waren voorzien van een springende granaat zoals gangbaar bij de Koninklijke Marechaussee. De invoering van dit embleem was een duidelijke breuk met het koninklijk wapen dat de rijksveldwachters voor de oorlog op het uniform hadden gedragen, en een uiting van het compromis dat het Korps Rijkspolitie in wezen was: een amalgaam van de vooroorlogse Koninklijke Marechaussee en de Rijksveldwacht. Een compromis dat niet iedereen kon toejuichen.

⁸ Fijnaut, *De Geschiedenis van de Nederlandse Politie*, 697.

10 Met de iconische 'golfplaten' Citroën HY 'technische patrouillewagen' (TPW) was Nuytinck overal in het District Breda om ter plaatse lokale opnames van verkeersongevallen te maken en technisch onderzoek aan voertuigen te verrichten.

[Foto mevrouw Nuytinck](#)

Pas op 1 september 1947, toen de contouren van het naoorlogse politiebestedel duidelijk waren, werd Johannes Nuytinck aangesteld tot wachtmeester 1ste klasse van de Rijkspolitie, te rekenen vanaf 1 januari 1946. De meeste politiecollega's, met wie hij tijdens de oorlogsjaren dienst deed kozen eveneens voor de overstap van de Marechaussee (Gendarmerie) naar de Rijkspolitie.

Na de bevrijding brak een periode van wederopbouw aan. Nuytinck behaalde toen het Diploma Autobestuurder, waarvoor het examen aflegde in een Jeep. Ook verwierf hij het 'Diploma Politie Vakcursus Situatietekenen 's Gravenhage (1 januari 1950)'.⁹

Op 29 mei 1952 trouwde de wachtmeester 1ste klasse met de elf jaar jongere Wilhelmína Josepha van Nijnanten, geboren in Oosterhout. Het gezin werd een klein jaar later verblijd met een dochter. De wachtmeester had in de nacht van de Stormramp in Zeeland en de Zuid-Hollandse eilanden van 1953 zijn zwangere echtgenote alleen moeten laten om te worden ingezet in het rampgebied.⁹ Jaren van reguliere politiedienst volgden, waarin de sportieve ontwikkeling niet stilstond. Zo was hij een geoefend zwemmer, verwierf hij enkele malen het Diploma van vaardigheid van het Nederlandsch Olympisch Comité en beoefende hij judo.

Op 1 juni 1958 werd Nuytinck bevorderd tot Opperwachtmeester. Hij volgde allerlei opleidingen en cursussen, zoals voor de Engelse als Franse taal, EHBO, machineschrijven en de antislipcursus.

In zijn jaren als wachtmeester en opperwachtmeester was Nuytinck vaak op de weg te vinden; hij diende dan ook bij een verkeersgroep. Hij reed ook met de motor met zijspan. Daarmee won hij in juni 1955 de 'kaartlezen-Politie Brabantrit'. Met de motor begeleidde hij in juni 1960 een buitengewoon breed transport, de grootste spoelmachine in Europa moest over de weg van Antwerpen naar Dongen.

Nuytinck had regelmatig piketdiensten om voor bijzondere gebeurtenissen gereed te zijn. Als hij in burgerkleding in zijn vrije tijd het huis verliet, dan verborg hij het dienstpistool in de kelder achter de meter. Tijdens zo'n piketdienst werd hij opgeroepen voor de ramp bij Prinsenbeek, waar in 1972 in dichte mist een enorme kettingbotsing ontstond met dertien doden en veel zwaargewonden. Met de iconische 'golfplaten' Citroën HY 'technische patrouillewagen' was hij overal in het District Breda om ter plaatse lokale opnames van verkeersongevallen te maken en technisch onderzoek aan voertuigen uit te voeren.

⁹ Zie over de inzet van de Rijkspolitie tijdens de Watersnoodramp: Annet Ruseler, 'Het is altijd een herinnering aan de watersnoodramp. De correspondentie van wachtmeester Reinder van de Put van het Korps Rijkspolitie vanuit het rampgebied na de watersnood van 1953', in: *Veilig. Jaarboek Korpora Erfgoed Publieke Veiligheid* 1 (2023) 42-63.

- 11 Zwarte dagelijkse uniformjas met bijbehorende pet die adjudant der Rijkspolitie J. Nuytinck in de periode 1969-1978 heeft gedragen.

[Inv.nrs. 00044884, 00044449](#)

- 12 Enkele maanden voor zijn pensionering ontving adjudant Rijkspolitie J. Nuytinck op 15 mei 1978 uit handen van Districtscommandant van Nijmegen, een neef van zijn vrouw, een cadeau in verband met zijn veertigjarig ambtsjubileum. Rechts staat mevrouw Nuytinck.

Inv.nr. 00044797

Besluit

Nuytinck solliciteerde naar de post van groepscommandant van de Rijkspolitie in Hulst, in het Zeeuws-Vlaanderen waar hij zijn jeugd doorbracht, maar liet deze benoeming op medisch advies aan zijn neus voorbijgaan. Op 16 oktober 1969 volgde echter de bekroning van zijn politieloopbaan met de bevordering tot Adjudant der Rijkspolitie. Hij bleef in Breda, en kwam te werken op de staf van het District Breda, waar hij eindigde als hoofd van de sectie algemene dienst en plaatsvervangend hoofd van het stafbureau.

Op 15 mei 1978 werden zijn dienstjaren uit zijn periodes bij het Korps Motordienst, het Korps Politietroepen en de Marechaussee meegerekend bij de berekening van zijn dienstduur en volgde toekenning van de gratificatie voor het 40-jarig ambtsjubileum. Vermoedelijk in datzelfde jaar werd hem de Eremedaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau uitgereikt door zijn districtscommandant, Dirigerend Officier der Rijkspolitie 1ste klasse (kolonel) van Nijmegen. Die sprak onder meer de woorden: 'U bent een van de zware kanonnen van onze staf, een man die gezagsgetrouw en onopvallend zijn werk doet. Uw naam in het district was goed en u droeg gezag en respect met u mee.'

Op 1 juni 1978 volgde eervol ontslag en voor de dan 60-jarige het functioneel leeftijdsontslag.

Vanuit de gemakkelijke stoel zal Nuytinck tot zijn overlijden op 21 september 1991 de immer weer terugkerende discussies over het politiebestedel op afstand hebben gevolgd. Hij maakte niet mee dat in 1994 de Rijks- en gemeentepolitie werden samengevoegd; daarna zou het nog lang duren voor in 2013 de Nationale Politie een feit werd.

Summary

The personal ensemble acquired by Korpora from Johannes Nuytinck, who ended his career as Staff Adjutant of the National Police (1918-1991), serves as the basis for this article. Nuytinck's uniformed career spanned from 1938 to his mandatory retirement in 1978. During these forty years, he wore four different uniforms from the Motor Service Corps, the Police Troops Corps, the Royal Military Constabulary, and the National Police Corps; this period was also marked by significant changes in the police system. In this contribution, the dry data from Nuytinck's file is placed against the backgrounds in which they occurred. His career reflects the main currents of the police system during the Interwar period, World War II, and the Cold War.

Keywords

Johannes Nuytinck (1918-1991), Motor Service Corps, Police Troops Corps, the Royal Military Constabulary, the National Police Corps, Dutch Occupation 1940-1945

Over de auteur

Kees Neisingh (1944, Groningen) was officier bij de Koninklijke luchtmacht. Hij diende vijf jaar bij de NAVO-luchtverdediging met geleide wapens in Duitsland. In 1976 trad hij toe tot de Koninklijke Marechaussee. Daar vervulde hij diverse commando-, mobiele eenheid- en staffuncties, onderbroken door de studie Hogere Juridische Vorming (Universiteit van Amsterdam). Van 1999 tot 2004 was hij Bevelhebber der Koninklijke Marechaussee, tevens Gouverneur der Residentie.